

Govern de les Illes Balears

Conselleria d'Educació i Cultura
Direcció General d'Administració,
Ordenació i Inspecció Educatives

EDUCACIÓ ARTÍSTICA

Introducció

Les manifestacions artístiques tenen una presència constant en la vida de les persones. L'educació primària és un moment privilegiat per a què els infants adquireixin els coneixements i les destreses propis de l'àrea d'educació artística, a través de les experiències plàstiques i musicals. Seguint la línia iniciada a l'educació infantil, l'àrea té un component lúdic important, però inclou també plantejaments reflexius.

L'alumnat de primària aprèn a utilitzar i a entendre la plàstica i la música involucrant-hi els aspectes sensorials, intel·lectuals, emocionals, socials, expressius, afectius i estètics de la seva persona. A la vegada, el treball artístic repercuteix en el desenvolupament de l'atenció, estimula la percepció, la memòria a curt i a llarg termini, la imaginació i la creativitat, el sentit de l'ordre, la iniciativa, la participació, la cooperació i la comunicació, necessaris per a la formació d'una personalitat completa i equilibrada. En aquesta àrea, l'intercanvi comunicatiu entre l'alumnat i amb el professorat esdevé fonamental per apreciar i valorar les produccions plàstiques i musicals i per desenvolupar la competència artística.

Els models artístics característics de les Illes Balears i d'altres indrets són també objecte de coneixement i valoració en aquesta àrea. En aquest sentit, la utilització de les tecnologies de la informació i la comunicació constitueixen un recurs més per conèixer i estimar les expressions artístiques més conegudes (que no han de substituir l'observació o l'audició directa, quan sigui possible), i són eines estimuladores de situacions creatives i d'ampliació de coneixements.

L'àrea està integrada per dos llenguatges: el plàstic i el musical. Ambdós s'articulen al seu torn en dos eixos: percepció i expressió. El primer inclou tots els aspectes relacionats amb el desenvolupament de capacitats de reconeixement sensorial, auditiu i corporal, que ajuden a entendre les diferents manifestacions artístiques i permeten el coneixement i gaudi de les produccions, tant plàstiques com musicals. El segon es refereix a l'expressió d'idees i de sentiments mitjançant el coneixement i la utilització de codis i de tècniques artístiques.

La percepció es refereix a l'observació dels elements plàstics i a l'audició musical. L'observació plàstica se centra en la interpretació, indagació i anàlisi de l'entorn natural i de les creacions humanes. Per la seva part, l'audició musical suposa el desenvolupament de la discriminació auditiva i de l'audició comprensiva, tant en creacions musicals com en audicions de peces enregistrades o en viu.

Per això, treballar la percepció atenta, visual i auditiva en educació artística, el que constitueix la base dels aprenentatges, permet una aplicació simultània a la resta de les àrees.

L'expressió remet a l'exploració dels elements propis del llenguatge plàstic i visual, al tractament dels materials i a les diverses possibilitats d'expressar allò que es percep i se sent durant el procés. També al·ludeix a la interpretació musical per desenvolupar habilitats tècniques i capacitats vinculades amb la interpretació vocal i instrumental i l'expressió corporal i la dansa. Amb els dos llenguatges s'estimula la invenció i la creació de produccions plàstiques o musicals.

L'educació artística també afavoreix els processos de comprensió, permet alimentar el component imaginatiu, proporciona vies d'expressió personal i ofereix noves possibilitats d'organització de la intel·ligència. L'àrea pretén també desenvolupar la creativitat individual i col·lectiva i fer que es gaudeixi del plaer estètic.

Tant el llenguatge plàstic com el musical constitueixen àmbits artístics específics amb característiques pròpies. Atès que la producció i la comprensió en ambdós llenguatges tenen aspectes comuns, a l'etapa d'educació primària queden inclosos en una sola àrea per possibilitar un enfocament globalitzat que inclogui les connexions estretes entre les diferents maneres d'expressió i representació artística. Per aquesta mateixa raó, i malgrat la menció especial de la música i l'expressió plàstica, dins l'àrea s'hi incorporen també continguts de la dansa i del teatre.

A partir dels dos grans eixos en els quals s'articula l'àrea –percepció i expressió– s'han distribuït els continguts en quatre blocs.

El Bloc 1. “Observació plàstica”, i el Bloc 3. “Escolta”, integren els continguts relatius a la percepció per als llenguatges plàstic i musical, respectivament. El Bloc 2. “Expressió i creació plàstica”, i el Bloc 4. “Interpretació i creació musical”, inclouen els continguts relacionats amb l’expressió en ambdós llenguatges.

El Bloc 1. “Observació plàstica”, se centra en la interpretació, indagació i anàlisi de l’entorn natural i de l’activitat i creacions humanes. S’aborden qüestions espacials i d’altres de relatives a la interpretació del significat de les imatges i a l’anàlisi dels missatges icònics. Aquests mateixos continguts, centrats en la percepció, nodreixen el Bloc 2. “Expressió i creació plàstica”, que conté l’exploració dels elements propis del llenguatge plàstic i visual i el tractament dels materials, i s’exposen diverses possibilitats d’expressar allò que es percep, ajustant-se a una planificació en el procés d’elaboració.

Al Bloc 3. “Escolta”, els continguts se centren en el desenvolupament de capacitats de discriminació auditiva i d’audició comprensiva, mentre que en el Bloc 4. “Interpretació i creació musical” s’aborda el desenvolupament d’habilitats tècniques i de capacitats vinculades amb la interpretació, i s’estimula la invenció mitjançant la improvisació i la creació de diferents produccions musicals que resulten de l’exploració, la selecció i la combinació de moviments i sons. Els elements de la música i els seus referents culturals mai se’n dissocien i, per tant, estan implícits en el repertori utilitzat als diferents blocs. Per això, tant els continguts del llenguatge musical com els que fan referència a la música com a expressió cultural, es troben de manera transversal als dos blocs.

Aquesta distribució de continguts al voltant de dos eixos té la finalitat d’organitzar els coneixements de manera coherent. No se’n prioritza un sobre l’altre, ni s’exigeix partir necessàriament d’un d’ells. La vinculació entre els continguts dels dos eixos és summament estreta, raó per la qual alguns s’inclouen tant en la percepció com en l’expressió (per exemple el color, el ritme o la forma).

Una cosa semblant succeeix amb els blocs. Emmarcar els continguts en grups diferenciats serveix per definir amb major claredat quins aprenentatges bàsics s’han d’abordar. Aquesta manera d’estructurar el conjunt de continguts de l’àrea no suposa que s’hagin de desenvolupar independentment els uns dels

altres, la qual cosa es posa de manifest en comprovar la interrelació que existeix entre ells.

L'exploració de materials instrumentals de tot tipus permet a l'alumnat adquirir una sèrie de conceptes bàsics per llegir de manera coherent imatges i sons i sentir les emocions que sorgeixen de qualsevol expressió artística. S'ha de fomentar el treball en equip, afavorir la creativitat, la reflexió, la comprensió i la valoració de les obres d'art, i mostrar a l'alumnat els mateixos criteris que els artistes utilitzen en els processos de creació de les seves obres.

En conjunt, l'educació artística ha de permetre a l'alumnat percebre i interactuar amb els elements visuals i sonors de la realitat que l'envolta. Sorgeix així la necessitat d'abordar els continguts des d'una perspectiva integrada i no desarticulada.

Orientacions metodològiques

Quan els infants s'incorporen a l'educació primària ja han pogut gaudir de nombroses experiències i moments de contacte amb activitats plàstiques i musicals. El tractament de l'àrea d'educació artística, lluny d'obviar aquests aprenentatges, ha de partir de les vivències personals dels alumnes per ampliar els seus contactes amb les manifestacions artístiques, desenvolupar la percepció visual i musical a través de l'observació i de l'audició activa, i per potenciar l'expressió i la comunicació d'idees i de sentiments de manera creativa.

L'educació artística posa en funcionament aspectes sensorials, motrius, cognitius, afectius, emocionals i estètics, i persegueix l'articulació d'un ésser humà autònom i responsable, capaç d'adaptar-se al món posant en funcionament la seva competència artística per trobar solucions als problemes que la societat li planteja.

Activitats significatives i funcionals

El tractament de l'educació artística participa de l'enfocament globalitzat i interdisciplinar que regeix l'ensenyament a l'educació primària. El disseny d'activitats funcionals i significatives, amb una dimensió fonamentalment experimental, permetrà que els nins i nines construeixin el seu propi

coneixement i guanyin progressivament en autonomia i en iniciativa d'acció. Les activitats comunes al centre escolar, o en les qual intervenguin diverses àrees, constitueixen contextos adequats i funcionals per a la realització d'activitats de llenguatge plàstic i musical (celebracions, festes, diades, etc.). El contacte directe amb les manifestacions artístiques de l'entorn immediat o altres d'interès per a l'alumnat respon també a la necessitat de significativitat de les activitats de l'àrea.

Atès el caràcter procedimental de l'àrea, la metodologia que s'utilitzi ha de ser necessàriament activa i participativa; ha d'atendre tant els aprenentatges individuals com els col·lectius, cooperatius (diversificant els agrupaments), ha d'oferir situacions d'experimentació i d'expressió individual i col·lectiva en les qual es faci necessari prendre decisions de grup; ha de fomentar les responsabilitats i potenciar el diàleg com instrument per arribar a acords i per planificar tasques. Les activitats (cantar, escoltar, ballar, dibuixar, representar, observar, tocar, construir, etc.), impliquen processos experimentals, cognitius i actitudinals. La presentació d'activitats creatives és el punt de referència per a la millora de les capacitats comunicatives i expressives dels nins.

Els recursos

Els recursos expressius que s'emprin per al llenguatge plàstic han de ser el més variats possible, de manera que els alumnes experimentin amb textures diverses, amb tipus variats de pintures, amb objectes i materials de característiques i formats diferents, sense oblidar el treball plàstic amb materials i objectes quotidians o que no han estat creats específicament per a l'expressió artística (reutilitzats o reciclats). També en el llenguatge musical cal combinar els materials i els instruments creats específicament per fer o per reproduir música amb elements quotidians o objectes de l'entorn, que permetin explorar les seves propietats sonores. Les tecnologies de la informació i la comunicació constitueixen una eina valuosa en l'expressió artística, tant pel seu caràcter motivador com pel fet d'afavorir la percepció, l'obtenció d'informació i la creació.

Per a l'observació i l'escolta cal partir d'aquelles produccions properes o significatives per als infants, atenent especialment les manifestacions artístiques de la nostra comunitat per ampliar progressivament els espais de coneixement.

Pel que fa a l'espai, la tipologia de les activitats –que han de ser variades i canviants–, i dels agrupaments, precisa que l'aula estigui disposada de forma flexible, fàcil d'adaptar a les diferents situacions d'aprenentatge.

La diversitat

La diversitat de l'alumnat dins l'aula s'ha de considerar com a enriquiment, tant per a l'individu com per al grup. Aquest ventall d'interessos i de situacions personals, culturals i socials s'ha de preveure i aprofitar a les programacions, planificant activitats que s'adeqüin als diferents ritmes i que ofereixin distints graus de dificultat, que s'adaptin a les necessitats i curiositats dels infants, que potenciïn l'intercanvi comunicatiu i de processos, per a l'aprenentatge compartit, i que creïn al mateix temps un clima que afavoreixi la confiança i l'autoestima.

El llenguatge musical

Pel que fa al tractament específic del llenguatge musical, és essencial l'educació de l'oïda a partir de jocs i d'activitats sensorials, sobretot a l'inici de l'educació primària. La comprensió del fet musical s'ha de fonamentar en la descoberta de les qualitats del so i en la disposició i la capacitat de sentir la música interiorment.

La cançó i la veu constitueixen els punts de partida. L'aprenentatge de cançons és una font de recursos i de motivacions, a més d'una manera privilegiada d'apropar-se al patrimoni cultural. Per acostar els infants als valors de les figures rítmiques utilitzarem el moviment per exterioritzar el ritme, la sincronització amb els sons i amb els companys, la interiorització i la memòria rítmica. L'apropament a la grafia convencional es farà separadament i progressivament, afermant l'afinació i introduint l'alumnat en el món dels instruments.

En el treball de l'audició cal seleccionar i presentar adequadament la música que s'ha d'escoltar. L'escolta serà activa i ha d'anar seguida de la reflexió necessària per reforçar els aspectes del llenguatge musical treballats. S'han de combinar audicions enregistrades, audicions en directe, autoenregistraments, etc.

En general, la metodologia que s'utilitzi en el tractament del llenguatge musical ha de preveure l'escolta atenta, la imitació de models de qualitat, el reconeixement de sons i d'estructures musicals, la reproducció i el gust per combinar-los i per crear-los. S'ha de posar a l'abast dels infants un ventall ampli de cançons, d'instruments i d'objectes sonors per poder escoltar, llegir, escriure i interpretar música.

El llenguatge plàstic

Les activitats plàstiques han de tenir un component motivador i lúdic important per a tot l'alumnat per evitar la inseguretat que molts d'infants senten a l'hora de dibuixar o de realitzar creacions plàstiques. El professorat i el clima de l'aula han de permetre i potenciar l'experimentació amb el color, formes, textures, materials, efectes, etc. S'han de valorar els resultats però també l'esforç, la planificació del procés i l'organització dels materials i recursos. Cal transmetre als infants la idea que la creació plàstica és un llenguatge de comunicació personal i amb els altres, i no una finalitat en sí mateixa. La contemplació d'obres d'art de diferents característiques, de les produccions pròpies i dels companys, així com la reflexió sobre les sensacions i sentiments que ens provoquen contribuiran a fer-los entendre l'art com una via d'expressió personal.

Els elements que constitueixen l'alfabet plàstic han de ser també objecte de reflexió, analitzant-los primer en obres d'artistes rellevants de l'entorn i d'altres llocs per tenir-los després en compte en la planificació del propi treball.

Atès que un dels continguts essencials de l'àrea d'educació artística és el desenvolupament de la creativitat i de l'esperit crític, són recomanables les activitats dissenyades o suggerides pels propis alumnes.

L'avaluació

L'avaluació, continua i global, s'ha de dirigir tant a l'anàlisi i a la valoració del procés d'ensenyament i d'aprenentatge com al grau de competència plàstica i musical assolit pels alumnes, en situacions el més reals i funcionals possible. L'avaluació és en sí mateixa un instrument per a la millora, no la simple qualificació d'un producte final. Els registres d'activitats, el diàleg, la revisió

dels treballs i del seu procés de producció, l'audició de les creacions musicals, la valoració de l'interès i la disposició per les activitats relacionades amb la música i amb el llenguatge plàstic, etc., són alguns procediments adequats per a dur a terme l'avaluació.

Contribució de l'àrea al desenvolupament de les competències bàsiques

L'àrea d'educació artística contribueix a l'adquisició de diferents competències bàsiques.

A la *competència cultural i artística* hi contribueix directament en tots els aspectes que la configuren. En aquesta etapa es posa l'èmfasi en el coneixement de diferents codis artístics i en la utilització de les tècniques i els recursos que en són propis, per ajudar l'alumnat a iniciar-se en la percepció i la comprensió del món que l'envolta i a ampliar les seves possibilitats d'expressió i comunicació amb els altres. La possibilitat de representar una idea de manera personal, valent-se dels recursos que els llenguatges artístics proporcionen, promou la iniciativa, la imaginació i la creativitat, alhora que ensenya a respectar altres maneres de pensament i altres formes d'expressió.

L'àrea, en propiciar l'apropament a diverses manifestacions culturals i artístiques, tant de l'entorn més proper com d'altres pobles, dota els alumnes d'instruments per valorar-les i per formular opinions cada vegada més fonamentades en el coneixement. D'aquesta manera, poden configurar progressivament criteris vàlids en relació amb els productes culturals i ampliar les seves possibilitats de temps lliure.

En fer de l'exploració i la indagació els mecanismes apropiats per definir possibilitats, cercar solucions i adquirir coneixements, es promou de manera rellevant l'*autonomia i iniciativa personal*. Per una banda, el procés que porta a l'infant des de l'exploració inicial fins al producte acabat requereix una planificació prèvia i demanda un esforç per assolir resultats originals, no estereotipats. D'altra, exigeix l'elecció de recursos, tenint present la intencionalitat expressiva del producte que es desitja aconseguir i la revisió constant del que s'ha fet en cada fase del procés amb la idea de millorar-lo si és necessari. La creativitat exigeix actuar amb autonomia, posar en marxa iniciatives, remenar possibilitats i solucions diverses. El procés no només contribueix a

l'originalitat, a la recerca de formes innovadores, sinó que també genera flexibilitat ja que davant d'un mateix supòsit poden donar-se respostes diferents.

L'àrea és també un bon vehicle per al desenvolupament de la *competència social i ciutadana*. En l'àmbit de l'educació artística, la interpretació i la creació suposen, en moltes ocasions, un treball en equip. Aquesta circumstància exigeix cooperació, assumpció de responsabilitats, seguiment de normes i instruccions, cura i conservació de materials i instruments, aplicació de tècniques concretes i utilització d'espais de manera apropiada. El seguiment d'aquests requisits forma en el compromís amb els altres, en l'exigència que comporta la realització en grup i en la satisfacció que proporciona un producte que és fruit de l'esforç comú. En definitiva, expressar-se cercant l'acord posa en marxa actituds de respecte, acceptació i entesa, la qual cosa fa de l'àrea un bon vehicle per al desenvolupament d'aquesta competència.

Pel que fa a la *competència en el coneixement i la interacció amb el món físic*, l'àrea contribueix a l'apreciació de l'entorn mitjançant el treball perceptiu amb sons, formes, colors, línies, textures, llum o moviment presents als espais naturals i a les obres i realitzacions humanes. L'àrea se serveix del medi com a pretext per a la creació artística, l'explora, el manipula i l'incorpora recreant-lo per donar-li una dimensió que proporcionï gaudi i contribueixi a l'enriquiment de la vida de les persones. Així mateix, té en compte una altra dimensió igualment important, la que fa referència a les agressions que deterioren la qualitat de vida, com la contaminació sonora o les solucions estètiques poc afortunades d'espais, objectes o edificis, i ajuda els infants a prendre consciència de la importància de contribuir a preservar un entorn físic agradable i saludable.

A la *competència per aprendre a aprendre* es contribueix en la mesura que s'afavoreixi la reflexió sobre els processos en la manipulació d'objectes, l'experimentació amb tècniques i materials i l'exploració sensorial de sons, textures, formes o espais, a fi que els coneixements adquirits dotin l'alumnat d'un bagatge suficient per utilitzar-los en situacions diferents. El desenvolupament de la capacitat d'observació planteja la conveniència d'establir pautes que la guiïn, per tal que l'exercici d'observar proporcionï informació rellevant i suficient. En aquest sentit, l'àrea fa competent en aprendre, en proporcionar protocols d'indagació i planificació de processos susceptibles de ser utilitzats en altres aprenentatges.

A la *competència en comunicació lingüística* es pot contribuir, com des de totes les àrees, mitjançant la riquesa dels intercanvis comunicatius que es generen, l'ús de les normes que els regeixen, l'explicació dels processos que es desenvolupen i el vocabulari específic que l'àrea aporta en llengua catalana i llengua castellana. De manera específica, cançons o dramatitzacions senzilles són un vehicle adequat per a l'adquisició de nou vocabulari i per desenvolupar capacitats relacionades amb la parla, com la respiració, la dicció o l'articulació. Es desenvolupa també aquesta competència en la descripció de processos de treball, en l'argumentació sobre les solucions donades o en la valoració de l'obra artística.

Al *tractament de la informació i la competència digital* es contribueix mitjançant l'ús de la tecnologia de la informació i de la comunicació com a eina per mostrar processos relacionats amb la música i les arts visuals i per apropar l'alumnat a la creació de produccions artístiques i a l'anàlisi de la imatge i el so i dels missatges que aquests transmeten i com un instrument valuós per la provocació de situacions creatives i d'ampliació del coneixement. També es desenvolupa la competència en la recerca d'informació sobre manifestacions artístiques per al seu coneixement i gaudi, per seleccionar i intercanviar informacions referides a àmbits culturals del passat i del present del nostre entorn o d'altres pobles.

Objectius

L'educació artística a l'etapa d'educació primària tindrà com a objectiu contribuir a desenvolupar en l'alumnat les capacitats següents:

1. Indagar i experimentar les possibilitats del so, la imatge i el moviment com a elements de representació i comunicació, i utilitzar-les per expressar amb autonomia vivències, idees i sentiments, contribuint a l'equilibri afectiu i a la relació amb els altres.
2. Expressar i comunicar amb autonomia i iniciativa emocions i vivències per mitjà dels processos propis de la creació artística en les seves dimensions plàstica i musical.
3. Explorar i conèixer materials i instruments diversos, i adquirir codis i tècniques específiques dels diferents llenguatges artístics per utilitzar-los amb finalitats expressives i comunicatives, lúdiques i creatives.
4. Desenvolupar la sensibilitat i aplicar els coneixements artístics en l'observació i l'anàlisi de situacions i objectes de la realitat quotidiana i de

diferents manifestacions del món de l'art i la cultura per comprendre'ls millor i forjar un gust propi.

5. Mantenir una actitud de recerca personal i/o col·lectiva, articulant la percepció, la imaginació, la indagació i la sensibilitat i reflexionant a l'hora de realitzar i gaudir de diferents produccions artístiques.

6. Posar-se en situació de viure la música: cantar, escoltar, ballar i interpretar, mantenint una actitud receptiva cap a l'expressió musical i les seves manifestacions.

7. Conèixer i apreciar críticament algunes de les possibilitats dels mitjans audiovisuals i les tecnologies de la informació i la comunicació en les quals intervenen la imatge i el so. Descobrir-hi significats d'interès expressiu i estètic i utilitzar-los com a recursos per a l'observació, la recerca d'informació i l'elaboració de produccions pròpies, ja sigui de manera autònoma o en combinació amb altres mitjans i materials.

8. Conèixer, valorar i gaudir de les diferents manifestacions artístiques i intervencions artístiques urbanes de l'entorn, tant del patrimoni cultural propi de les Illes Balears com d'altres pobles, col·laborant en la conservació i en la renovació de les formes d'expressió locals i apreciament l'enriquiment que suposa l'intercanvi amb persones de diferents cultures que comparteixen un mateix entorn.

9. Desenvolupar una relació d'autoconfiança amb la producció artística personal, respectant les creacions pròpies i les dels altres, desenvolupant capacitats de diàleg i sabent rebre i expressar crítiques i opinions constructives.

10. Planificar i realitzar produccions artístiques, d'elaboració pròpia o ja existents, individualment i de manera cooperativa, assumint diferents funcions i col·laborant en la resolució dels problemes que es presentin per aconseguir un producte acabat satisfactori.

11. Conèixer algunes de les professions dels àmbits artístics, interessant-se per les característiques del treball dels artistes, evitant actituds estereotipades o que impliquin discriminació per raó de sexe, i divertint-se, com a públic, amb l'observació de les seves produccions.

12. Participar en situacions de contacte directe amb les obres musicals i plàstiques (museus, concerts, etc.), actuant de manera correcta i respectuosa i mostrant interès per l'observació i per l'audició de les manifestacions de l'art.

Primer cicle

Continguts

Bloc 1. Observació plàstica

- Observació i exploració sensorial dels elements presents als entorns natural, artificial i artístic (materials, objectes i imatges).
- Descripció verbal de sensacions i observacions que provoquen les manifestacions artístiques per promoure la comprensió crítica.
- Comentari d'obres plàstiques i visuals presents a l'entorn i a exposicions o museus.
- Curiositat per descobrir les possibilitats artístiques de les formes naturals i artificials que ofereix l'entorn de les Illes Balears.
- Coneixement i compliment de les normes de comportament en exposicions.
- Descripció d'imatges presents en contextos propers (historietes, còmics, il·lustracions, fotografies, etiquetes, cromos, cartells, adhesius, dibuixos animats, publicitat, cinema, etc.).
- Exploració de distàncies, recorreguts i situacions d'objectes i persones en relació a l'espai.
- Observació de diferents maneres senzilles de presentar l'espai a través de recursos formals o propis del llenguatge audiovisual.
- Percepció i discriminació sensorial de materials, colors, formes, volums, línies, grandàries, impacte visual... a les imatges, als objectes i a les obres artístiques.
- Iniciativa en l'observació i la interpretació bàsica de les manifestacions i produccions artístiques.
- Valoració estètica de les pròpies produccions artístiques i de les dels altres, així com de les de l'entorn natural i urbà, en especial de les Illes Balears.

Bloc 2. Expressió i creació plàstica

- Experimentació de les possibilitats expressives del traç espontani i amb intencionalitat, de les línies que delimiten contorns i de l'espai que defineix la forma.
- Experimentació de mesclades i taques de color amb diferents tipus de pintura i damunt suports diversos.
- Recerca sensorial de textures naturals i artificials i de les qualitats i possibilitats de materials orgànics i inorgànics.

- Elaboració de dibuixos, pintures, collages, estampacions, il·lustracions, volums, modelats i plegats de formes.
- Manipulació i transformació d'objectes per usar-los en representacions teatrals.
- Elaboració de composicions plàstiques utilitzant fotografies.
- Plaer en la manipulació i l'exploració de materials.
- Ús progressiu i adequat de termes referits a materials, instruments o aspectes de la composició artística.
- Organització progressiva del procés d'elaboració concretant el tema sorgit des de la percepció sensorial, la imaginació, la fantasia o la realitat, preveient els recursos necessaris per a la realització, explorant les possibilitats de materials i instruments, i mostrant confiança en les possibilitats de creació.
- Exploració de recursos digitals per a la creació d'obres artístiques.
- Realització de produccions utilitzant la tècnica de la composició.
- Utilització adequada de l'espai en la realització d'obres artístiques.
- Creació de composicions plàstiques, tant en grup com individualment, amb una participació activa per enriquir i fomentar l'intercanvi d'idees, experiències, sentiments, etc.

Bloc 3. Escolta

- Identificació i representació corporal de les qualitats de sons de l'entorn natural i social més pròxim i/o motivador.
- Audició activa i reconeixement d'una selecció de peces musicals breus, de diferents estils i cultures.
- Audició i reconeixement de peces vocals i identificació de veus femenines, masculines i infantils.
- Reconeixement visual i auditiu i denominació d'alguns instruments musicals de l'aula o de l'entorn de l'alumnat.
- Identificació de la repetició (AA) i el contrast (AB) en cançons i obres musicals senzilles.
- Curiositat per descobrir sons de l'entorn i gaudir amb l'audició d'obres musicals de diferents estils i cultures (audicions, espectacles, festes, etc.).
- Coneixement i compliment de les normes de comportament en audicions i altres representacions musicals.
- Valoració del silenci com a element indispensable per a l'exercici de l'atenció.

- Valoració de l'estètica expressiva del moviment.

Bloc 4. Interpretació i creació musical

- Exploració i escolta dels recursos i les possibilitats sonores del silenci, del so i les seves qualitats, de la veu, del cos i de l'entorn. Sensacions vibratòries segons els diferents sons emesos.
- Interpretació, comprensió i memorització de tirallongues i cançons populars i tradicionals de les Illes Balears a l'uníson.
- Interès i respecte per les manifestacions artístiques produïdes pels altres i de l'entorn.
- Utilització de la veu, la percussió corporal i els instruments com a recursos per a l'acompanyament de textos recitats, cançons i danses.
- Lectura de partitures senzilles partint de la grafia no convencional per arribar al codi específic de la música.
- Gust per l'expressió vocal, instrumental i corporal.
- Pràctica de tècniques bàsiques del moviment i jocs motors, acompanyats de seqüències sonores, cançons i peces musicals, i interpretació de danses senzilles.
- Interpretació, individual o col·lectiva de jocs ballats, cançons, danses infantils o populars, amb especial atenció a les tradicionals de les Illes Balears i dels països d'on provenen els companys de la classe.
- Construcció d'instruments senzills amb objectes d'ús quotidià.
- Ús de l'ordinador com a eina complementària i alternativa als instruments.
- Improvisació d'esquemes rítmics i melòdics de quatre temps.
- Selecció de sons vocals, objectes i instruments per a la sonorització de situacions, relats breus i imatges.
- Confiança en les pròpies possibilitats de producció musical.
- Improvisació de moviments com a resposta a diferents estímuls sonors, adequant el moviment al so i a l'espai.

Criteris d'avaluació

1. Descriure qualitats i característiques de materials, objectes i instruments presents a l'entorn natural, cultural i artístic.

Aquest criteri pretén comprovar si, després de la manipulació i de l'exploració sensorial de materials, d'objectes i d'instruments, l'alumnat és capaç de nomenar-ne les característiques principals i les qualitats (forma, color, pes, textura, alçada, intensitat,

timbre, durada), a més de verbalitzar les impressions i de descriure les característiques més rellevants d'allò que ha descobert.

2. Emprar termes senzills per comentar les obres plàstiques i musicals observades i escoltades.

Aquest criteri pretén valorar la capacitat per identificar i descriure de manera senzilla les característiques més evidents en diferents obres plàstiques i musicals i per expressar i compartir amb els companys i companyes les idees i sentiments que susciten, emprant una terminologia bàsica però adequada.

3. Identificar i expressar mitjançant diferents llenguatges alguns dels elements (timbre, velocitat, intensitat, caràcter) d'una obra musical.

Amb aquest criteri es comprova si l'alumnat reconeix en una peça musical alguns dels continguts treballats (tipus de veus, instruments, variacions, contrastos de velocitat i d'intensitat, etc.) i si els representa mitjançant el moviment, el dibuix o el llenguatge verbal.

4. Reproduir esquemes rítmics i melòdics amb la veu, el cos i els instruments, i patrons de moviment.

Aquest criteri permet valorar la capacitat d'atenció i de retenció a curt termini de missatges sonors i corporals i la utilització de les tècniques necessàries per a la seva interpretació.

5. Seleccionar i combinar sons produïts per la veu, el cos, els objectes i els instruments per sonoritzar de manera individual o col·lectiva relats o imatges.

Amb aquest criteri es vol comprovar la capacitat de fer servir les dades obtingudes en l'exploració sonora per recrear amb sons una imatge o situació, seleccionant els elements o mitjans més adequats i combinant-los apropiadament per aconseguir l'efecte desitjat.

6. Identificar diferents formes de representació de l'espai mitjançant l'observació per afavorir la comprensió del significats observats.

Aquest criteri permet comprovar si han interioritzat que l'espai (explorat en recorreguts, apreciació de distàncies, comprovació de la situació d'objectes o persones des de diferents posicions) pot ser representat i si reconeixen que les diferents formes emprades corresponen a necessitats de comunicació i d'informació.

7. Provar en les produccions pròpies les possibilitats que adopten les formes, les textures i els colors.

Es tracta de poder valorar, dins el context d'una expressió espontània, l'interès i la curiositat per incorporar a les seves produccions tot allò que han percebut mitjançant l'exploració sensorial de materials, d'objectes i d'instruments i en l'observació efectuada d'imatges de l'entorn més proper.

8. Realitzar composicions plàstiques, sonores o coreogràfiques que representin el món imaginari, afectiu i social.

Amb aquest criteri es pot comprovar si, en un ambient de confiança en les pròpies possibilitats creatives, l'alumnat se serveix de la representació plàstica per plasmar les seves vivències, ideals o situacions quotidianes, així com també si percep l'elaboració plàstica com un mitjà d'expressió i de comunicació amb les altres persones.

9. Emprendre processos de creació i producció artística i desenvolupar-los amb confiança, satisfacció i respecte cap a la diversitat.

Amb aquest criteri es valorarà la utilització dels recursos artístics en el procés creatiu, l'autoconfiança i la iniciativa en la producció artística, superant prejudicis, i el respecte per les manifestacions plàstiques i musicals dels altres i per l'expressió dels seus sentiments i vivències a través d'aquests llenguatges.

Segon cicle

Continguts

Bloc 1. Observació plàstica

- Classificació de textures i tonalitats i apreciació de formes naturals i artificials explorades des de diferents angles i posicions.
- Establiment d'un ordre o pauta per seguir el procediment d'observació i la seva comunicació oral i escrita.

- Observació dels materials emprats a les obres plàstiques.
- Respecte i cura de l'entorn, de les obres que constitueixen el patrimoni cultural, de les produccions pròpies i de les dels altres.
- Interès per cercar informació sobre produccions artístiques i per comentar-les.
- Interpretació i valoració de la informació que proporcionen les imatges en el context social i comunicació de les apreciacions obtingudes.
- Observació d'elements de l'entorn per a l'estudi de les escales i proporcions entre els objectes.
- Indagació sobre diferents maneres de representar l'espai.
- Valoració de la importància de la comunicació i de l'expressió plàstica en les relacions interpersonals.

Bloc 2. Expressió i creació plàstica

- Experimentació amb línies i formes diverses i en diferents posicions.
- Representació de repertoris formals senzills.
- Recerca de les possibilitats del color en contrastos, variacions i combinacions, mesclant diverses classes de pintura i apreciament dels resultats sobre diferents suports.
- Indagació sobre les qualitats dels materials, sobre els seus tractaments no convencionals i sobre l'ús que es pot fer de les textures en la representació.
- Elaboració d'imatges utilitzant taques cromàtiques, tonalitats i gammes en còmics, historietes, cartells, murals, mosaics, tapissos i impressions.
- Construcció d'estructures senzilles o de creacions plàstiques per a la representació teatral: mòbils, maquetes, joguines, decorats i màscares, maquillatges, etc.
- Realització de fotografies amb diferents enfocaments i tipus de plànols.
- Aplicació, en produccions pròpies, d'aspectes observats en obres artístiques.
- Valoració del coneixement de diferents codis artístics com a mitjans d'expressió de sentiments i idees.
- Interès per ajustar el procés de creació en grup a les intencions previstes, seleccionant adequadament els materials segons les seves possibilitats plàstiques, utilitzant de manera responsable instruments, materials i espais, assumint les tasques i respectant les normes que, en el seu cas, el grup estableixi.
- Utilització de recursos digitals per a l'elaboració de produccions artístiques.

- Realització de composicions plàstiques a partir d'algun dels elements de l'alfabet plàstic: color, material, format, tema, tipus de composició (realista o abstracta).

Bloc 3. Escolta

- Discriminació auditiva, denominació i representació gràfica de les qualitats dels sons.
- Audició activa i reconeixement d'una selecció de peces musicals de diferents estils i cultures i d'alguns dels seus trets característics.
- Audició d'obres vocals i identificació de diferents agrupacions (solista, duet, trio, cor).
- Reconeixement visual i auditiu, classificació i denominació d'alguns instruments de l'orquestra i del folklore, de la música popular de les Illes Balears i d'altres cultures.
- Identificació de frases musicals i de parts que es repeteixen, contrasten i retornen (forma ternària i rondó).
- Comentari i valoració de concerts i representacions musicals.
- Interès pel descobriment d'obres musicals de diferents característiques.
- Actitud atenta i silenciosa i respecte per les normes de comportament durant l'audició musical.
- Reconeixement de la presència de la música i la dansa en els mitjans de comunicació.
- Reconeixement i representació d'elements musicals mitjançant el moviment.

Bloc 4. Interpretació i creació musical

- Elaboració de produccions musicals i escenogràfiques senzilles a partir de la percepció sensorial, la imaginació, les experiències, la realitat, les idees i les emocions, preveient els recursos necessaris i avançant amb confiança i satisfacció en el procés de producció.
- Pràctica de jocs populars per al desenvolupament de la tècnica vocal i instrumental.
- Exploració de les possibilitats sonores i expressives de la veu, el cos, els objectes i els instruments.
- Seguiment d'hàbits i normes per tenir cura de la veu, del cos i dels instruments.

- Ús progressiu d'un vocabulari apropiat i específic (grafia musical, partitures, terminologia de la dansa) que permeti verbalitzar les característiques de les produccions pròpies, alienes o enregistrades.
- Interpretació i memorització de cançons a l'uníson, cànons, peces instrumentals senzilles, danses i jocs motrius.
- Coordinació i sincronització individual i col·lectiva en la interpretació vocal i/o instrumental: simultaneïtat, successió i alternança.
- Interpretació d'acompanyaments per a peces musicals enregistrades.
- Memorització i interpretació d'un repertori de danses i seqüències de moviments fixats i inventats.
- Lectura i interpretació de cançons i peces instrumentals senzilles amb diferents tipus de grafies, individualment o en grup, tenint cura de la respiració, la dicció i l'articulació amb emissió natural i relaxada.
- Interès i responsabilitat en les activitats d'interpretació i respecte per les normes.
- Interpretació en grup de danses i cançons infantils tradicionals de les Illes Balears i de diversos llocs, especialment dels de procedència dels companys de l'aula.
- Improvisació d'esquemes rítmics i melòdics sobre bases musicals interpretades pel docent o enregistrades.
- Creació d'acompanyaments per a cançons i peces instrumentals mitjançant l'ús d'*obstinati* rítmics i melòdics, bordó i efectes sonors.
- Creació individual i col·lectiva de peces musicals a partir de la combinació d'elements donats (instruments de percussió, recursos de les TIC) i incorporació progressiva de la terminologia corresponent.
- Invenció de coreografies per a cançons i peces musicals breus.
- Construcció d'instruments senzills originals i semblants a d'altres existents.
- Interès per ajustar el procés de creació musical a les intencions previstes i a les possibilitats davant la creació, producció i interpretació artística.
- Utilització de la dansa com mitjà d'expressió personal.

Criteris d'avaluació

1. Descriure les característiques d'elements presents a l'entorn i expressar i compartir amb els companys les sensacions que les obres artístiques provoquen (tant individualment com col·lectivament).

Amb aquest criteri es pretén comprovar si l'alumnat és capaç de mostrar els coneixements adquirits en l'observació (utilitzant descripcions, informacions sobre elements del llenguatge visual i musical presents a les manifestacions artístiques de l'entorn) i d'expressar oralment les seves apreciacions personals sobre el fet artístic. Es valora també si aquesta expressió reflecteix l'adquisició de criteris personals bàsics en les preferències de les obres artístiques.

2. Emprar adequadament alguns dels termes propis del llenguatge plàstic i musical en contextos precisos, intercanvis comunicatius, descripció de processos i argumentacions.

Aquest criteri vol comprovar si l'alumnat ha incorporat a les seves explicacions i descripcions el vocabulari tècnic bàsic propi dels llenguatges artístics, si l'empra en les situacions apropiades i si pot traslladar aquests coneixements a altres contextos en els quals puguin ser útils (per exemple, en la lectura de partitures senzilles).

3. Utilitzar diferents recursos plàstics i gràfics durant l'audició d'una peça musical.

Aquest criteri permet avaluar si són capaços d'establir una relació entre allò que senten i allò que representen els musicogrames o les partitures senzilles amb diferents tipus de grafies. Igualment, valora si saben representar gràficament (amb dibuixos o amb signes gràfics coneguts i/o inventats) els trets característics de la música escoltada.

4. Memoritzar i interpretar un repertori bàsic de cançons, peces instrumentals i danses de les diferents comunitats autònomes i de les Illes Balears, utilitzant les tècniques bàsiques de la veu i del moviment.

Amb aquest criteri es pretén valorar la capacitat de l'alumnat per memoritzar i recordar cançons, peces instrumentals i danses senzilles apreses per imitació en el context escolar.

5. Explorar, seleccionar, combinar i organitzar, individualment i col·lectivament, idees musicals dins estructures musicals senzilles.

Aquest criteri permet valorar si són capaços de seguir un procés ordenat i d'utilitzar criteris adequats per a la improvisació i la creació d'una peça musical partint de la selecció, combinació i organització dels elements proposats.

6. Interpretar el contingut d'imatges i representacions de l'espai presents a l'entorn.

Amb aquest criteri es podrà comprovar si l'alumnat pot explicar la informació dels senyals, els signes, els símbols i els plànols més habituals, així com la relació existent entre la representació i la finalitat expressiva, comunicativa o informativa que les caracteritza, amb la finalitat d'elaborar missatges propis que transmetin una informació bàsica.

7. Utilitzar amb confiança, satisfacció i cura instruments, tècniques i materials adequats al producte artístic que es pretén aconseguir.

Amb aquest criteri es pretén comprovar si són capaços de servir-se de les dades obtingudes a partir de l'exploració d'instruments, de tècniques i materials per realitzar una obra personal, no estereotipada. Es valorarà la diversitat de solucions donades en diferents contextos, la varietat de suports emprats, l'originalitat en l'ús dels materials, així com la intencionalitat en funció del destinatari al qual s'hagi d'adreçar.

Es valorarà també la iniciativa en l'exploració dels instruments, tècniques i materials, així com la recerca de vies d'expressió personals a través de l'experimentació d'estratègies plàstiques.

8. Classificar textures, formes i colors atenent a criteris de similitud o diferència.

Amb aquest criteri es pretén comprovar si en l'observació i la manipulació de materials han aconseguit dades suficients per establir alguna pauta sobre les seves característiques, si poden especificar-les i organitzar classificacions elementals tant per semblança com per oposició.

Tercer cicle

Continguts

Bloc 1. Observació plàstica

- Indagació sobre les possibilitats plàstiques i expressives d'elements naturals i de les estructures geomètriques.

- Elaboració i seguiment de protocols de manera oral i escrita per a l'observació d'aspectes, qualitats i característiques notòries i subtils d'elements naturals i artificials.
- Coneixement dels elements del llenguatge plàstic per interpretar i comprendre millor les diferents obres artístiques.
- Exploració de les característiques, elements, tècniques i materials que les obres artístiques ofereixen i suggereixen per recrear-les i per crear-ne de noves.
- Coneixement i respecte per les diferents manifestacions artístiques (pintura, escultura, arquitectura, arts decoratives i industrials) de l'entorn.
- Documentació, registre i valoració de formes artístiques i artesanals representatives de l'expressió cultural de les societats.
- Valoració i apreciació de l'obra artística com a instrument de comunicació personal i de transmissió de valors culturals.
- Anàlisi i valoració de la intenció comunicativa de les imatges en els mitjans i tecnologies de la informació i la comunicació.
- Anàlisi de les formes de representació de volums en el plànol segons el punt de vista o la situació a l'espai.
- Comparació entre les formes que la representació de l'espai adopta en diferents àrees o àmbits.
- Coneixement dels artistes més rellevants de les Illes Balears (pintors, escultors, etc.) a través d'algunes de les seves obres més representatives.
- Valoració de les expressions artístiques pròpies de les Illes Balears com a part del patrimoni cultural.

Bloc 2. Expressió i creació plàstica

- Experimentació de formes obertes i tancades i de línies segons la seva forma, direcció i situació espacial.
- Representació de repertoris formals complexos.
- Aplicació de colors complementaris, oposats i tonalitats de forma intencionada.
- Exploració i investigació dels canvis que experimenten els volums i els espais per la incidència de la llum: ombres xineses, teatre negre.
- Manipulació de materials per concretar la seva adequació al contingut per al qual es proposen i interès per aplicar a les representacions plàstiques les troballes obtingudes.
- Ús de textures per caracteritzar objectes i imatges.

- Elaboració d'obres utilitzant tècniques mixtes.
- Construcció d'estructures i transformació d'espais utilitzant nocions mètriques i de perspectiva visual.
- Creació d'ambients per a la representació teatral.
- Ús de les tecnologies de la informació i la comunicació per al tractament d'imatges, disseny i animació, i per a la difusió dels treballs elaborats.
- Composició de peces recreant aspectes d'obres artístiques analitzades.
- Preparació de documents propis de la comunicació artística com cartells, guies o programes de mà.
- Disposició a l'originalitat, l'espontaneïtat, la plasmació d'idees, sentiments i vivències de manera personal i autònoma a la creació d'una obra artística.
- Constància i exigència progressiva en el procés de realització aplicant estratègies creatives a la composició, assolint responsabilitats en el treball cooperatiu, establint moments de revisió, respectant les aportacions dels altres i resolent les discrepàncies amb arguments.

Bloc 3. Escolta

- Audició activa i comentari de músiques de diferents estils i cultures, del passat i del present, emprades en diferents contextos (concerts, publicitat, programes televisius, etc.).
- Reconeixement i classificació d'instruments segons la seva família, acústics i electrònics; de diferents registres de la veu adulta (soprano, contralt, tenor i baix) i d'algunes de les agrupacions vocals i instrumentals més comunes en l'audició de peces musicals.
- Reconeixement d'instruments originaris i populars de les Illes Balears i d'altres cultures.
- Identificació de les qualitats del so, de formes musicals amb repeticions iguals i temes amb variacions i d'instruments i agrupacions instrumentals i vocals.
- Enregistrament i comentari de la música interpretada a l'aula.
- Recerca individual i col·lectiva d'informació, en suport paper i digital, sobre instruments, compositors, intèrprets i esdeveniments musicals.
- Valoració i interès per la música de diferents èpoques i cultures.
- Identificació d'agressions acústiques i contribució activa a la seva disminució i al benestar personal i col·lectiu.
- Comentari i valoració de concerts i de representacions musicals.

Bloc 4. Interpretació i creació musical

- Elaboració de produccions musicals i escenogràfiques senzilles a partir de la percepció sensorial, la imaginació, les experiències, la realitat, les idees i les emocions, preveient els recursos necessaris i avançant amb confiança i satisfacció en el procés de producció.
- Pràctica d'exercicis per al desenvolupament de la tècnica vocal i instrumental.
- Exploració de les possibilitats sonores i expressives de diferents instruments i dispositius electrònics al servei de la interpretació musical.
- Interpretació de peces vocals i instrumentals de diferents èpoques i cultures per a diferents agrupaments (solista, duet, petit i gran grup), en diferents escenaris i amb i sense acompanyament.
- Realització de moviments fixats i/o inventats utilitzant diferents tipus d'estímul: visuals, verbals, sonors i musicals.
- Lectura i interpretació de cançons i peces instrumentals en grau creixent de dificultat.
- Assumpció de responsabilitats en la interpretació en grup i respecte per les aportacions dels altres i per la persona que n'assumeixi la direcció.
- Interpretació de danses de diferents estils (tradicionals, didàctiques, històriques i folklòriques de les Illes Balears, d'altres comunitats, països i cultures) i de coreografies en grup i utilització de la terminologia bàsica de la dansa.
- Construcció d'instruments amb objectes emprats en la vida quotidiana seguint instruccions donades.
- Improvisació vocal, instrumental i corporal en resposta a estímuls musicals i extramusicals.
- Creació d'introduccions, interludis i codes i d'acompanyaments per a cançons i peces instrumentals, utilitzant la grafia convencional a les partitures.
- Utilització de mitjans audiovisuals i recursos informàtics per a la creació de peces musicals sobre situacions i paisatges sonors i per a la sonorització d'imatges i de representacions dramàtiques, a partir de la combinació de patrons rítmics i melòdics.
- Utilització de diferents grafies (convencionals i no convencionals) per enregistrar i conservar la música inventada.
- Actitud de constància i de progressiva exigència en la realització de produccions musicals.

- Exploració de les característiques, elements, tècniques i materials que les obres artístiques ofereixen i suggereixen per recrear-les i per crear-ne de noves.
- Valoració de l'artista com a instrument de comunicació personal i de transmissió de valors culturals.
- Invenció i muntatge de coreografies per a cançons i peces musicals de diferents estils relacionades amb l'entorn més proper als nins, com a interiorització de la forma de la música.

Criteris d'avaluació

1. Cercar, seleccionar i organitzar informacions sobre manifestacions artístiques del patrimoni cultural propi i d'altres cultures, d'esdeveniments, creadors i professionals relacionats amb les arts plàstiques i amb la música.

Es pretén que l'alumnat es serveixi de recursos bibliogràfics, dels mitjans de comunicació i de les tecnologies de la informació i la comunicació per aconseguir informació per planificar i organitzar visites culturals, formular opinions, etc., així com també per conèixer i intercanviar informacions que contribueixin a la formació personal i al gaudiment. Es valorarà especialment l'adequada selecció de la informació obtinguda.

2. Formular opinions i argumentacions sobre les manifestacions artístiques a les quals s'accedeix demostrant el coneixement que se'n té i una inclinació personal per gaudir-ne i omplir el temps de lleure.

Amb aquest criteri es comprova el coneixement que tenen els nins sobre les manifestacions i fets artístics, tant de l'entorn més proper com d'altres pobles, així com també la seva implicació sensible en l'observació de la realitat i la seva capacitat per formar criteris i opinions.

3. Reconèixer músiques del medi social i cultural actual i d'altres èpoques i cultures, en especial de les Illes Balears.

Amb aquest criteri es pretén avaluar si coneixen, anomenen i descriuen alguns dels trets més característics d'exemples d'obres musicals de diferents èpoques i cultures, especialment de la nostra comunitat.

4. Ajustar la pròpia acció a la dels altres membres del grup en la interpretació de peces musicals (a dues o més parts) i de danses.

Aquest criteri avalua la capacitat de l'alumnat d'atendre i de concertar la pròpia acció amb la resta de parts del conjunt. No es tracta de valorar el nivell tècnic, sinó més bé l'actitud amb la qual es participa a les activitats d'interpretació, observant la voluntat d'adaptar-se a la resta del grup.

5. Registrar la música creada utilitzant la terminologia corresponent i diferents tipus de grafies.

Amb aquest criteri es volen comprovar les relacions que l'alumnat estableix entre so i símbol, així com la seva capacitat per representar gràficament els sons d'una peça musical inventada dins l'aula. No s'intenta que els signes siguin exactes (especialment en el cas de la notació tradicional), sinó que constitueixin una guia eficaç i funcional per poder recordar i reconstruir la música creada.

6. Realitzar representacions plàstiques, de manera cooperativa, que impliquin organització espacial, ús de materials diversos i aplicació de diferents tècniques.

Es tracta d'avaluar la flexibilitat davant els diversos arguments i la disposició per assumir opcions diferents en la realització d'una obra en grup, amb la qual es comprovarà si l'alumnat aplica els coneixements adquirits sobre la distribució dels elements plàstics de la composició i si el que ha après sobre el comportament dels materials li permet utilitzar-los amb la tècnica adequada.

7. Comprovar les possibilitats de materials, textures, formes i colors aplicats sobre suports diversos.

Amb aquest criteri s'avalua la disposició a experimentar i indagar sobre els elements del llenguatge plàstic, les transformacions que experimenten segons la manipulació feta i els resultats als quals s'arriba quan són tractats en un suport o un altre. Igualment podrà servir per comprovar si s'han interioritzat aprenentatges sobre el tractament dels materials i l'ús que es pot donar a la forma, la textura i el color.

8. Representar de manera personal idees, accions i situacions, utilitzant els recursos que el llenguatge plàstic i visual proporciona.

Aquest criteri avalua la capacitat d'autonomia i d'expressió amb la qual s'enfronten a la realització plàstica, el grau de desenvolupament de la capacitat creadora i imaginativa en el moment de combinar, suprimir o transformar els elements artístics d'una producció i la seva capacitat de representar situacions vinculades a la pròpia experiència personal. Es valora també la iniciativa en l'ús dels recursos plàstics i visuals i la recerca de vies personals d'expressió a través d'ells.

9. Utilitzar de manera adequada diferents tecnologies de la informació i la comunicació per a la planificació i creació de produccions plàstiques i musicals senzilles que promoguin la valoració crítica del nostre entorn.

Amb aquest criteri es pretén comprovar el grau d'autonomia assolit per l'alumnat a l'hora d'utilitzar algunes aplicacions bàsiques de tractament del so i la imatge i per a la creació de produccions plàstiques i musicals pròpies.

10. Mostrar respecte, responsabilitat i valoració crítica en el treball cooperatiu i argumentar i resoldre les discrepàncies a través del diàleg a l'hora de participar en projectes artístics col·lectius.

Amb aquest criteri es pot comprovar si l'alumnat assumeix les normes del treball cooperatiu, si respecta les aportacions dels altres i n'incorpora algunes i si identifica les dificultats i mostra una actitud positiva per superar-les. Es valora també el seu interès per les activitats col·lectives i la seva capacitat per combinar els seus interessos i opinions amb les dels seus companys.